

ANALIZA DE IMPACT ÎN PROCESUL DE FUNDAMENTARE

a proiectului de Lege cu privire la Curtea Supremă de Justiție și modificarea unor acte normative

Titlul analizei impactului (poate conține titlul propunerii de act normativ):	Analiza de impact în procesul de fundamentare a proiectului de Lege cu privire la Curtea Supremă de Justiție și modificarea unor acte normative
Data:	7 iunie 2022
Autoritatea administrației publice (autor):	Ministerul Justiției
Subdiviziunea:	Direcția elaborare acte normative
Persoana responsabilă și datele de contact:	Diana Melenciuc, Consultant principal, tel.: (022) 20-14-26 email: diana.melenciuc@justice.gov.md
Compartimentele analizei impactului	
1. Definirea problemei	
a) Determinați clar și concis problema și/sau problemele care urmează să fie soluționate	
<p>Au fost evidențiate următoarele probleme:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Lipsa unor metode eficiente de uniformizare a practicii judecătorești.2. Existența unor practici judiciare neuniforme și imprevizibile referitor la aplicarea legislației în soluționarea litigiilor similare.3. Existența multor categorii de cauze în care Curtea Supremă de Justiție (în continuare – CSJ) examinează nu doar aspectele de drept, ci și aspectele de fapt.4. Risc sporit de influențare a judecătorilor CSJ.5. Promovarea/numirea în CSJ a unor persoane cu probleme de integritate.6. Îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor pe parcursul ultimilor ani de către CSJ.7. Ineficiența cadrului normativ actual ce reglementează mecanismul de verificare a integrității judecătorilor CSJ.8. Imposibilitatea de a accede în CSJ pentru judecătorii cu o vechime în muncă mai mică de 10 ani.9. Imposibilitatea de a accede în CSJ pentru reprezentanții altor profesii juridice (avocați, procurori, profesori universitari).10. Nivelul scăzut al încrederii societății în integritatea judecătorilor CSJ, în legalitatea și corectitudinea hotărârilor luate de aceștia, precum și în sistemul justiției în general.11. Lipsa siguranței pentru mediul de afaceri și societate de a fi protejați de eventualele abuzuri și încălcări ale drepturilor lor.	
b) Descrieți problema, persoanele/entitățile afectate și cele care contribuie la apariția problemei, cu justificarea necesității schimbării situației curente și viitoare, în baza dovezilor și datelor colectate și examinate	
<p>Experiența acumulată a arătat că reforma justiției prin modificarea legislației nu își are impactul dorit asupra independenței și responsabilității sistemului judiciar, deoarece aceste reforme nu au schimbat mentalitatea și comportamentul judecătorilor. Republica Moldova a cunoscut cel puțin trei mari „valuri” de reforme ale justiției, dar nici unul dintre ele nu a reușit să creeze un sistem de justiție independent și responsabil. În acest context, Guvernul actual nu are altă opțiune decât să promoveze măsuri care vor acționa dincolo de modificările legislative, prin crearea unui mecanism de evaluare externă pentru toți actualii judecători ai CSJ și pentru</p>	

viitorii candidați la funcțiile de judecător în CSJ, care doresc să activeze în CSJ după reorganizare.

Până în prezent, Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare – CSM) nu a întreprins măsuri potrivite și suficiente pentru a se asigura că judecătorii împotriva cărora existau dovezi de corupție sau de alte abuzuri să nu fie promovați la CSJ. În perioada 2013-2022, s-au remarcat mai multe cazuri în care judecători cu probleme de integritate au fost numiți sau promovați de CSM în instanța supremă.

Pornind de la scopul pe care-l are o instanță supremă într-un stat, CSJ trebuie să urmeze același obiectiv: să asigure sistemul judecătoresc cu o jurisprudență constantă și să se axeze în cea mai mare parte pe remedierea discrepanțelor din practica judecătorească, să creeze practici noi și să-și revizuiască practica învechită, precum și să intervină în cazul unor hotărâri vădit arbitrare pronunțate de instanțele ierarhic inferioare. Or, într-o țară fără tradiții de justiție uniformă și independentă, uniformizarea practicii judecătorești practic nu poate fi atinsă cu o instanță judecătorească supremă numeroasă. Mai mult, un număr mare de judecători ai instanței supreme sporește riscul de influențare al judecătorilor ei și încetinește procesul de transformare a justiției. În același timp, numărul mare al judecătorilor în cadrul completelor de judecată creează o jurisprudență neuniformă și, de cele mai multe ori, nu oferă o practică judecătorească stabilă, care să asigure previzibilitate și siguranță mediului de afaceri și publicului că vor fi protejați în caz de abuz. Or, rolul primordial al oricărei instanțe judecătorești supreme este uniformizarea practicii judecătorești.

Din considerentele menționate, proiectul are drept scop reorganizarea CSJ, ceea ce va permite transformarea acesteia într-o instanță de casație. Or, actualmente, practica judiciară în Republica Moldova este foarte neuniformă, cu decizii divergente, în circumstanțe similare, pronunțate chiar de către completele CSJ. O asemenea practică imprevizibilă este explicată de specialiști prin numărul mare de judecători în CSJ și prin fenomenul larg răspândit al corupției, până la cel mai înalt nivel al instanțelor. Accesul la justiție este un drept iluzoriu într-un astfel de sistem, unul din principalele motive ale reorganizării CSJ fiind asigurarea eficiență a accesului la justiție pentru toți justițiabilii.

Potrivit conceptului proiectului de lege, se propune reducerea numărului de judecători de la 33 la 20, dintre care 13 vor fi selectați din rândul judecătorilor, iar 7 vor fi numiți din rândul altor profesii juridice (avocați, procurori, profesori universitari). Evaluarea extraordinară a judecătorilor care vor continua activitatea la CSJ se va efectua de către Comisia de evaluare, formată în baza Legii nr. 26/2022 (criteriile integrității și averii) și de către CSM (criteriul profesionalismului).

În prezent, deși CSJ ar trebui să fie acel ultim for care remediază ilegalitățile admise de instanțele inferioare, cu regret însă, hotărârile emise în mod arbitrar nu sunt o excepție nici pentru această instanță, iar generarea, dar și acceptarea unei practici judiciare neuniforme, fapt confirmat inclusiv prin hotărârile Curții Europene versus Republica Moldova, condiționează o inconsecvență per sistem. La fel, adoptarea unor hotărâri noi pe fondul cauzei, fără o justificare obiectivă și pentru motive care nu par a fi persuasive, determină încălcarea securității raporturilor juridice și într-un final, a principiului *res judicata*.

Referitor la problemele depistate, prezentăm următoarele date statistice:

- Potrivit datelor Barometrului Opiniei Publice, ediția din luna iunie 2021, doar 16% din cei chestionați au declarat că au încredere în justiție. Menționăm că sondajul a fost efectuat în perioada 12-27 iunie 2021, pe un eșantion de 1161 de persoane din 96 de localități, reprezentativ pentru populația adultă a Republicii Moldova (cu excepția regiunii transnistrene)¹.
- Conform Indicelui de percepție a corupției la Transparency International din 2021, Moldova ocupă locul 105 cu 36 de puncte. Își împarte locul cu Peru, Panama și Ecuador.

¹ Pag. 19 din prezentarea sondajului: <https://ipp.md/wp-content/uploads/2021/07/1-Prezentarea-rezultatelor-BOP-2021-iunie-1.pdf>

Moldova a marcat cu un punct mai bine decât Albania, Bosnia și Herțegovina, Mongolia și Thailanda².

- Conform indicelui Stat de Drept al Proiectului Justiției Mondiale, din 126 de țări, Moldova se află pe locul 109 în ceea ce privește absența corupției, pe locul 87 în ceea ce privește justiția civilă și pe locul 97 în ceea ce privește justiția penală.

În urma desfășurării în Republica Moldova în perioada 19 - 23 noiembrie 2018 a misiunii Comisiei Internaționale a Juriștilor (în continuare – ICJ), ultima a publicat raportul “Promisiunea nerealizată a unui sistem judiciar independent din Moldova – Raport al misiunii. 2019”. Referitor la „Capabilitatea sistemului judiciar de a aborda judecătorii corupți”, în raportul menționat au fost stabilite următoarele: „*Delegația ICJ a fost informată că CSM nu a luat măsuri adecvate pentru a se asigura că judecătorii împotriva cărora existau dovezi de corupție sau alte abuzuri nu sunt admiși în sistemul judiciar sau cel puțin promovați. Dimpotrivă, delegația a fost informată că, în perioada 2013-2016, s-au remarcat mai multe cazuri în care judecătorii cu probleme de integritate au fost numiți sau promovați de CSM, inclusiv după refuzul președintelui de a numi unii dintre aceștia, oferind niciun motiv care ar exclude îndoielile cu privire la integritatea candidaților.*”³”

După cum a fost menționat supra, numirile și promovările selective în cadrul sistemului judiciar sunt o problemă evidențiată în mai multe rapoarte ale ONG-urilor internaționale și locale, problemă care s-a agravat în special în ultimii ani. În 2012-2016, au fost adoptate mai multe modificări legislative pentru a asigura numirile și promovarea bazate pe merite, Cu regret, practica care a urmat de atunci a arătat că problemele variază de la criteriile de evaluare necorespunzătoare, la concursuri organizate cu un singur candidat și până la ignoranța spiritului legii în evaluarea integrității. Spre exemplu, la începutul anului 2016, un judecător a fost promovat la Curtea Supremă de Justiție, deși a declarat că a cumpărat un automobil de lux, pentru doar 500 EUR (11.000 lei). CSM și Parlamentul nu au așteptat interpretarea Comisiei Naționale de Integritate privind legalitatea unei astfel de declarații de avere înainte de a promova persoana. La scurt timp după această promovare, Comisia Națională de Integritate a găsit declarația respectivă drept legală, argumentând că judecătorul a prezentat contractul și anume aceasta este suma plătită pentru automobil. Drept urmare a acestui precedent, au apărut mai multe cazuri între judecători și procurori care declară automobile la o valoare simbolică.

c) Expuneți clar cauzele care au dus la apariția problemei

Cauzele care au generat problemele enunțate țin de:

- 1) reglementarea nereușită a procesului de uniformizare a practicii judecătorești;
- 2) formularea competențelor CSJ într-o manieră insuficient de clară;
- 3) numărul mare de judecători în cadrul CSJ;
- 4) numărul mare de judecători în cadrul completelor create în CSJ;
- 5) lipsa unei practici judecătorești uniforme, previzibile și stabile;
- 6) promovarea anterioară în cadrul CSJ a unor judecători cu probleme de integritate, precum și fără o reputație ireproșabilă;
- 7) implicarea unor judecători în scandaluri publice, ce au creat suspiciuni de corupție, imparțialitate, lipsă de integritate;
- 8) insuficiența cadrului normativ actual ce reglementează procedura de verificare a integrității și profesionalismului candidaților la funcția de judecător în CSJ;
- 9) lipsa anterioară a voinței politice de a reforma CSJ.
- 10) stabilirea prin lege a unui cerc foarte limitat de subiecți care au dreptul de a accede la funcția de judecător în CSJ – doar pentru judecătorii care au vechime în muncă mai mare de 10 ani.

² A se vedea: <https://www.transparency.org/en/cpi/2021>.

³ Raport ICJ, pag. 35-36.

d) Descrieți cum a evoluat problema și cum va evolua fără o intervenție

Continuarea modului actual de funcționare al CSJ (a se vedea informația de la pct. 1 lit. b) de mai sus) va destabiliza încă mai tare procesul de uniformizare a practicii judiciare.

Menținerea în continuare în cadrul CSJ a unor judecători cu probleme de integritate va duce la menținerea practicii de adoptare a hotărârilor contrare legii, precum și la diminuarea continuă a ratei de încredere a societății în justiție și în sistemul judecătoresc.

De asemenea, va crește și numărul petițiilor referitoare la încălcările comise de judecătorii din cadrul CSJ și numărul condamnărilor Republicii Moldova la CEDO.

e) Descrieți cadrul juridic actual aplicabil raporturilor analizate și identificați carențele prevederilor normative în vigoare, identificați documentele de politici și reglementările existente care condiționează intervenția statului

Cadrul juridic actual este constituit din următoarele acte normative:

1. Legea nr. 514/1995 cu privire la organizarea judecătorească;
2. Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului;
3. Legea nr. 789/1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție.
4. Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor;
5. Codul de procedură civilă nr. 255/2003;
6. Codul de procedură penală nr. 122/2003;
7. Codul administrativ nr. 116/2018.

Actele normative enumerate reglementează statutul, atribuțiile, competențele CSJ. Modificarea acestora este necesară pentru realizarea unei reforme eficiente.

Subliniem faptul că actualmente legislația nu prevede în calitate de condiție obligatorie pentru persoanele care candidează pentru la funcțiile de judecători în CSJ efectuarea verificării extraordinare a integrității, activelor și a profesionalismului.

Reieșind din faptul că de judecătorii din CSJ depinde uniformizarea practicii judiciare, asigurarea respectării dreptului de acces la justiție, precum și percepția publicului despre justiție în general, considerăm că evaluarea extraordinară a integrității, activelor și profesionalismului acestora este o condiție de bază pentru asigurarea bunei funcționări a acestei autorității judecătorești.

Cu referire la documentele de politici relevante, menționăm acțiunea 3.4.1. Reformarea Curții Supreme de Justiție, micșorarea numărului de judecători, revizuirea competențelor și transformarea Curții Supreme de Justiție într-o instanță de casație care ar asigura uniformizarea practicii judiciare din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 235/2021.

2. Stabilirea obiectivelor

a) Expuneți obiectivele (care trebuie să fie legate direct de problemă și cauzele acesteia, formulate cuantificat, măsurabil, fixat în timp și realist)

Drept obiective se propun următoarele:

- 1) sporirea calității actului de justiție;
- 2) crearea premiselor pentru uniformizarea eficientă a practicii judecătorești;
- 3) consolidarea competențelor CSJ și transformarea acesteia într-o instanță de casație care ar asigura uniformizarea calitativă a practicii judiciare;
- 4) crearea până la 1 august 2022 a mecanismului pentru efectuarea evaluării extraordinare a integrității, activelor și profesionalismului actualilor judecători din CSJ;
- 5) crearea până la 1 august 2022 a mecanismului pentru efectuarea evaluării extraordinare a integrității, activelor și profesionalismului viitorilor candidați la funcțiile de judecător din CSJ;
- 6) efectuarea până la 30 noiembrie 2022 a verificării extraordinare a integrității, activelor și profesionalismului tuturor judecătorilor și candidaților la funcțiile de judecători din CSJ;

- 7) asigurarea numirii în CSJ, până la 31 decembrie 2022, a unor judecători imparțiali și integri;
- 8) sporirea, până la finele anului 2023, a încrederii în sistemul judecătoresc a cel puțin 30% din cetățeni.

3. Identificarea opțiunilor

a) Expuneți succint opțiunea „a nu face nimic”, care presupune lipsa de intervenție

După cum s-a menționat supra, în cazul lipsei de intervenție în problematica analizată, situația precară din sistemul judecătoresc se va agrava continuu, cu riscul ca CSJ să fie dominată de persoane lipsite de integritate, cu reputație dubioasă și coruptibile. În context, se va continua emiterea actelor necalitative de uniformizare a practicii judiciare. Subliniem că există riscul ca CSJ să se transforme totalmente într-un mecanism de promovare a intereselor ilegale a unor persoane lipsite de integritate.

În asemenea circumstanțe, promovarea principiilor statului de drept, precum și a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului vor rămâne la nivelul unor declarații scrise, dar nerealizate în practică.

b) Expuneți principalele prevederi ale proiectului, cu impact, explicând cum acestea ținesc cauzele problemei, cu indicarea noutăților și întregului spectru de soluții/drepturi/obligații ce se doresc să fie aprobate

Proiectul prevede următoarele schimbări majore:

- micșorarea numărului de judecători în CSJ;
- modificarea componenței CSJ, prin asigurarea accesului la funcțiile de judecător CSJ pentru reprezentanții altor profesii juridice, precum avocați, procurori, profesori universitari;
- stabilirea unei condiții noi, obligatorii pentru persoanele care doresc să activeze în CSJ după reformarea acesteia, de a fi evaluați pozitiv de către Comisia de evaluare;
- crearea mecanismului de verificare extraordinară a integrității, activelor și profesionalismului actualilor judecători ai CSJ și ai viitorilor candidați la funcțiile de judecător CSJ;
- motivarea financiară a persoanelor care vor promova evaluarea extraordinară de a alege să activeze în continuare în cadrul CSJ.

Elementele noi ale proiectului sunt descrise detaliat în Conceptul proiectului (se anexează).

c) Expuneți opțiunile alternative analizate sau explicați motivul de ce acestea nu au fost luate în considerare

Pe marginea problemelor care au stat la baza elaborării proiectului actului normativ, alegerea de bază a fost efectuată între soluția de a reforma CSJ (modificând-i competențele, micșorând numărul de judecători și evaluând extraordinar judecătorii în funcție și candidații la aceste funcții) și soluția de a nu se interveni.

În cadrul opțiunii de a interveni, au fost examinate câteva sub-opțiuni referitoare la instituația care urmează să efectueze evaluarea judecătorilor CSJ și a candidaților:

a) crearea unei comisii noi de evaluare, cu statut total independent, fără a fi dependentă decizional sau administrativ de o autoritate publică sau de un organ de autoadministrare – la opțiunea dată s-a renunțat, deoarece aceasta implică cheltuieli suplimentare legate de crearea, dotarea materială și tehnică, precum și remunerarea unei comisii noi și a secretariatului acesteia;

b) lărgirea competențelor actualei Comisii de evaluare, care a fost creată prin *Legea nr. 26/2022* – s-a optat pentru această opțiune, fiind una mai puțin costisitoare. Or, comisia este deja creată, dotată și funcțională.

De asemenea, au fost examinate câteva sub-opțiuni referitoare la remunerarea judecătorilor care vor activa în CSJ după reformare:

a) menținerea nivelului actual de salarizare – la opțiunea dată s-a renunțat, căci aceasta nu-i va motiva pe actualii judecători ai CSJ, care vor trece cu bine evaluarea extraordinară, să-și continue activitatea în CSJ după reorganizare.

b) dublarea salariului actual – a fost aleasă această opțiune, întrucât remunerarea trebuie să corespundă exigențelor stabilite pentru accederea în funcția respectivă și responsabilităților ce îi revin funcției respective.

4. Analiza impacturilor opțiunilor

a) Expuneți efectele negative și pozitive ale stării actuale și evoluția acestora în viitor, care vor sta la baza calculării impacturilor opțiunii recomandate

Situația actuală nu produce nici un efect pozitiv. În context pot fi evidențiate doar efectele negative ale acesteia:

- practica judecătorească în probleme și litigii similare este neuniformă, imprevizibilă și instabilă;
- supraîncărcarea CSJ cu cauze în care trebuie să se examineze aspectele de fapt;
- mediul de afaceri și societatea nu sunt protejați de eventualele abuzuri și încălcări ale drepturilor lor;
- existența unui risc sporit de influențare a judecătorilor CSJ;
- existența dubiilor referitor la integritatea actualilor judecători ai CSJ;
- îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor pe parcursul ultimilor ani de către CSJ;
- ineficiența cadrului normativ actual ce reglementează mecanismul de verificare a integrității, activelor și profesionalismului judecătorilor CSJ;
- imposibilitatea de a accede în CSJ pentru judecătorii cu o vechime în muncă mai mică de 10 ani și a reprezentanților altor profesii juridice (avocați, procurori, profesori universitari);
- discreditarea imaginii sistemului judecătoresc.

b¹) Pentru opțiunea recomandată, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Opțiunea recomandată are un impact sub formă de costuri determinate de:

- Majorarea salariilor judecătorilor CSJ care vor activa în cadrul acesteia după reorganizare și promovarea evaluării extraordinare

Proiectul prevede ca pentru fiecare judecător din CSJ și a eventualilor candidați ce au promovat evaluarea extraordinară să le fie stabilit un salariu echivalent cu dublul salariului de funcție al Judecătorului CSJ cu vechimea în muncă de peste 16 ani.

În Tabelul nr. 1 din Anexa nr. 4 la *Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*, pentru judecătorii Curții Supreme de Justiție cu vechimea în muncă în funcția de judecător de peste 16 ani este stabilită clasa de salarizare 121 și coeficientul de salarizare 12,29.

De asemenea, precizăm că pentru anul 2022, pentru judecători a fost stabilită valoarea de referință în mărime de 2 600 lei. Drept urmare, **salariul lunar** al unui judecător la CSJ va constitui:

$$(12,29 * 2\ 600\ lei) * 2 = \mathbf{63\ 908\ lei}$$

Salariul anual pentru 20 de judecători va constitui:

$$(63\ 908\ lei * 12\ luni) * 20\ persoane = \mathbf{15\ 337\ 920\ lei}$$

Menționăm că la salariul indicat supra se va calcula contribuția de asigurare socială obligatorie în proporție de 29 %, ce va constitui **4 447 996,8 lei anual**. Astfel, suma totală necesară va constitui **19 785 916,8 lei anual**.

- Remunerarea persoanelor care vor activa în funcțiile de Secretar General al CSJ și Secretar general-adjunct al CSJ

Actualmente, Secretariatul CSJ este condus de Șeful secretariatului, care este asistat de 2 adjuncți (unul fiind responsabil de Grefă, iar altul – de Serviciul administrativ). Conform Capitolul I Secțiunea a III din Anexa la *Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea clasicatorului unic al funcțiilor publice*, aceste trei funcții au statut de "funcții publice de conducere de nivel superior".

Se propune lichidarea acestor trei funcții și crearea în locul acestora a funcțiilor de Secretar general al CSJ și Secretar general-adjunct al CSJ, care vor avea statut de funcții publice de conducere de nivel superior. Actualele sarcini ale Șefului Secretariatului și ale adjuncților acestuia vor fi repartizate între cele două funcții nou-create, astfel încât una va fi responsabilă de gestionarea activității Grefei Curții, iar alta de gestionarea activității Serviciului administrativ al Curții.

Referitor la remunerare, se propune funcția de Secretar general al CSJ să fie remunerată la nivelul actual stabilit pentru Șeful secretariatului CSJ, iar funcția de Secretar general adjunct al CSJ să fie remunerată la nivelul actual stabilit pentru adjunctul Șefului secretariatului CSJ. Astfel, se vor realiza economii în cuantum egal cu suma necesară remunerării celei de-a doua funcție de adjunct a Șefului secretariatului CSJ.

Beneficiile care vor decurge din opțiunea adoptată constau în următoarele:

- judecătorii CSJ vor fi selectați nu doar din rândul judecătorilor de carieră, ci și din rândul reprezentanților altor profesii juridice;
- la funcția de judecător al CSJ vor putea participa și judecătorii care au o vechime în muncă mai mică de 10 ani;
- la funcția de judecător al CSJ vor fi selectate doar persoane integre și profesioniste;
- practica judiciară va fi unificată mai calitativ, devenind mai stabilă și previzibilă;
- se va îmbunătăți calitatea actelor de dispoziție emise de CSJ;
- va crește nivelul de protecție a societății și mediului de faceri față de posibilele încălcări ale drepturilor lor.
- va spori nivelul încrederii societății în justiție;
- se va îmbunătăți imaginea Republicii Moldova pe plan internațional.

Părțile interesate, care vor fi afectate pozitiv sunt:

- societatea/cetățenii, în general;
- judecătorii, procurorii, avocații, profesorii universitari, în special.

Părțile interesate, care vor fi afectate negativ sunt actualii judecători ai CSJ și candidații la funcțiile de judecător în CSJ care eventual nu vor promova evaluarea.

b²) Pentru opțiunile alternative analizate, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Nu au fost analizate opțiuni alternative.

c) Pentru opțiunile analizate, expuneți cele mai relevante/iminente riscuri care pot duce la eșecul intervenției și/sau schimba substanțial valoarea beneficiilor și costurilor estimate și

prezentați presupuneri privind gradul de conformare cu prevederile proiectului a celor vizați în acesta

Pentru implementarea acestui proiect există riscul ca:

1) niciunul din actualii judecători ai CSJ să promoveze evaluarea extraordinară. În acest caz, va fi necesară repetarea concursurilor.

2) niciunul din candidații din rândul judecătorilor la funcțiile de judecători ai CSJ de după reorganizare să nu promoveze evaluarea extraordinară. În acest caz, va fi necesară repetarea concursurilor.

3) niciunul din reprezentanții altor profesii juridice să nu promoveze evaluarea. În acest caz, va fi necesară repetarea concursurilor.

4) Comisia de evaluare constituită în baza *Legii nr. 26/2022*, mandatul căreia expiră la 31 decembrie 2022, să nu reușească să evalueze toți judecătorii CSJ și candidații la funcțiile de judecători ai CSJ. În acest caz va fi necesară prelungirea mandatului Comisiei respective.

d) Dacă este cazul, pentru opțiunea recomandată expuneți costurile de conformare pentru întreprinderi, dacă există impact disproporționat care poate distorsiona concurența și ce impact are opțiunea asupra întreprinderilor mici și mijlocii. Se explică dacă sînt propuse măsuri de diminuare a acestor impacturi

Nu este cazul.

Concluzie

e) Argumentați selectarea unei opțiuni, în baza atingerii obiectivelor, beneficiilor și costurilor, precum și a asigurării celui mai mic impact negativ asupra celor afectați

Având în vedere argumentele expuse *supra*, inclusiv beneficiile care vor fi obținute, considerăm că opțiunea propusă este unica fezabilă și proiectul urmează a fi susținut și adoptat.

5. Implementarea și monitorizarea

a) Descrieți cum va fi organizată implementarea opțiunii recomandate, ce cadru juridic necesită a fi modificat și/sau elaborat și aprobat, ce schimbări instituționale sînt necesare

Pentru buna implementare a opțiunii recomandate este necesară modificarea legislației menționate la p. 1 lit. e) din prezenta analiză a impactului de reglementare.

Pentru buna implementare a proiectului, Guvernul:

a) va elabora, consulta public și prezenta Parlamentului propuneri de modificare a legislației;

b) va aduce actele sale normative în conformitate cu noua lege a CSJ.

Un rol important în implementarea proiectului îi revine CSM, care:

a) în termen de 2 săptămâni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va anunța concurs pentru suplinirea funcțiilor de judecător al CSJ pentru membrii care vor veni din rândul avocaților, procurorilor și profesorilor universitari în domeniul dreptului, în măsura în care vor deveni vacante în număr de pînă la 7 funcții;

b) în termen de 2 săptămâni de la survenirea vacanței funcțiilor de judecător al CSJ, va anunța concurs pentru suplinirea acestora pentru membrii care vor veni din rândul judecătorilor, în măsura în care nu vor fi suplinite cele 13 funcții din rândul judecătorilor;

c) în termen de 3 luni de la numirea noii componente, își va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;

d) pînă la crearea componentei deliberative a Plenului CSJ, va face propunerea de numire a președintelui și a vicepreședintelui CSJ.

Reieșind din faptul că evaluarea extraordinară a actualilor și viitorilor judecători ai CSJ se planifică a fi efectuată de Comisia de evaluare, creată în baza Legii nr. 26/2022, aceasta va avea următoarele sarcini:

a) până la 30 noiembrie 2022, va finaliza evaluarea extraordinară a actualilor judecători ai CSJ;

b) până la 30 noiembrie 2022, va evalua toți candidații pentru funcția de judecător al CSJ în măsura în care vor deveni vacante.

Subliniem că actualii judecători ai CSJ, care vor promova evaluarea extraordinară, își vor continua activitatea în cadrul CSJ. În cazul în care mai mult de 20 din actualii judecători vor promova evaluarea extraordinară, CSM va decide, ținând cont de vechimea în muncă și alte criterii obiective care dintre aceștia urmează să rămână în CSJ și care urmează a fi transferați.

În cazul în care nu vor fi completate toate funcțiile de judecător ai CSJ vacante, se vor organiza concursuri repetate și se va solicita repetat evaluarea candidaților de către Comisia de evaluare.

b) Indicați clar indicatorii de performanță în baza cărora se va efectua monitorizarea

- numărul judecătorilor CSJ evaluați extraordinar de Comisia de evaluare;
- numărul solicitărilor privind evaluarea extraordinară a candidaților depuse de CSM la Comisia de evaluare;
- numărul candidaților la funcția de judecător CSJ evaluați de Comisia de evaluare;
- numărul actelor CSJ de unificare a practicii judiciare și de revizuire a practicii judiciare învechite;
- președintele CSJ ales;
- Regulamentul CSJ aprobat și ajustat conform noii legi;
- organigrama CSJ aprobată;
- Secretarul general și Secretarul general adjunct al Curții numiți în funcție;
- Indicele de încredere a populației în justiție pentru anii 2022 și 2023.

c) Identificați peste cât timp vor fi resimțite impacturile estimate și este necesară evaluarea performanței actului normativ propus. Explicați cum va fi monitorizată și evaluată opțiunea

Proiectul propune ca evaluarea integrității și profesionalismului actualilor judecători și viitorilor candidați la funcțiile vacante de judecător din cadrul CSJ să fie efectuată de Comisia de evaluare până la finele anului 2022, astfel încât începând cu 1 ianuarie 2023 CSJ să înceapă activitatea în componență nouă. De asemenea, proiectul prevede majorarea dublă a salariilor judecătorilor care au promovat evaluarea extraordinară.

Impactul financiar al proiectului va fi resimțit odată cu includerea în bugetul de stat pentru anul viitor (2023) a sumelor necesare pentru achitarea salariilor pentru noua componență a CSJ.

Impactul pozitiv asupra sistemului judecătoresc va deveni vizibil odată cu crearea componenței noi a CSJ și a uniformizării practicii judiciare.

Pentru monitorizarea impactului reglementării se vor analiza rapoartele de activitate ale CSJ și ale Comisiei de evaluare, se va evalua încrederea cetățenilor în justiție, se va evalua opinia judecătorilor, avocaților și procurorilor despre activitatea CSJ.

6. Consultarea

a) Identificați principalele părți (grupuri) interesate în intervenția propusă

1. Consiliul Superior al Magistraturii;
2. Curtea Supremă de Justiție;
3. Curtea de Apel Chișinău;

4. Curtea de Apel Bălți;
5. Curtea de Apel Cahul;
6. Curtea de Apel Comrat;
7. Judecătoriile;
8. Consiliul Superior al Procurorilor;
9. Procuratura Generală;
10. Președinția Republicii Moldova;
11. Ministerul Finanțelor;
12. Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor
13. Autoritatea Națională de Integritate;
14. Serviciul de Informații și Securitate;
15. Centrul Național Anticorupție;
16. Uniunea Avocaților din Moldova;
17. Universitatea de Stat din Moldova;
18. Universitatea Liberă Internațională din Moldova;
19. Academia de Studii Economice;
20. A.O. „Centrul de analiză și prevenire a corupției”;
21. A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova”;
22. A.O. „Institutul pentru Politici și Reforme Europene”;
23. A.O. „Vocea Justiției”;
24. A.O. „Centrul de politici și reforme”.

b) Explicați succint cum (prin ce metode) s-a asigurat consultarea adecvată a părților

Potrivit Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, prezentul proiect de lege urmează a fi consultat și avizat cu instituțiile statului, precum și cu participarea în format larg a societății civile, atât pe pagina web oficială a Ministerului Justiției cât și pe platforma www.particip.gov.md.

c) Expuneți succint poziția fiecărei entități consultate față de documentul de analiză a impactului și/sau intervenția propusă (se expune poziția a cel puțin unui exponent din fiecare grup de interese identificat)

Anexă

Tabel pentru identificarea impacturilor

Categoriile de impact	Punctaj atribuit		
	Opțiunea propusă	Opțiunea alterativă 1	Opțiunea alterativă 2
Economic			
costurile desfășurării afacerilor	0	-	-
povara administrativă	-1	-	-
fluxurile comerciale și investiționale	0	-	-
competitivitatea afacerilor	0	-	-
activitatea diferitor categorii de întreprinderi mici și mijlocii	0	-	-
concurența pe piață	0	-	-
activitatea de inovare și cercetare	0	-	-
veniturile și cheltuielile publice	-2	-	-
cadrul instituțional al autorităților publice	-1	-	-
alegerea, calitatea și prețurile pentru consumatori	0	-	-

bunăstarea gospodăriilor casnice și a cetățenilor	0	-	-
situația social-economică în anumite regiuni	0	-	-
situația macroeconomică	0	-	-
alte aspecte economice	0	-	-
Social			
gradul de ocupare a forței de muncă	+1	-	-
nivelul de salarizare	+1	-	-
condițiile și organizarea muncii	0	-	-
sănătatea și securitatea muncii	0	-	-
formarea profesională	0	-	-
inegalitatea și distribuția veniturilor	0	-	-
nivelul veniturilor populației	0	-	-
nivelul sărăciei	0	-	-
accesul la bunuri și servicii de bază, în special pentru persoanele social-vulnerabile	0	-	-
diversitatea culturală și lingvistică	0	-	-
partidele politice și organizațiile civice	0	-	-
sănătatea publică, inclusiv mortalitatea și morbiditatea	0	-	-
modul sănătos de viață al populației	0	-	-
nivelul criminalității și securității publice	+2	-	-
accesul și calitatea serviciilor de protecție socială	0	-	-
accesul și calitatea serviciilor educaționale	0	-	-
accesul și calitatea serviciilor medicale	0	-	-
accesul și calitatea serviciilor publice administrative	+2	-	-
nivelul și calitatea educației populației	0	-	-
conservarea patrimoniului cultural	0	-	-
accesul populației la resurse culturale și participarea în manifestații culturale	0	-	-
accesul și participarea populației în activități sportive	0	-	-
discriminarea	+1	-	-
alte aspecte sociale	0	-	-
De mediu			
clima, inclusiv emisiile gazelor cu efect de seră și celor care afectează stratul de ozon	0	-	-
calitatea aerului	0	-	-
calitatea și cantitatea apei și resurselor acvatice, inclusiv a apei potabile și de alt gen	0	-	-
biodiversitatea	0	-	-
flora	0	-	-
fauna	0	-	-
peisajele naturale	0	-	-
starea și resursele solului	0	-	-
producerea și reciclarea deșeurilor	0	-	-
utilizarea eficientă a resurselor regenerabile și neregenerabile	0	-	-

consumul și producția durabilă	0	-	-
intensitatea energetică	0	-	-
eficiența și performanța energetică	0	-	-
bunăstarea animalelor	0	-	-
riscuri majore pentru mediu (incendii, explozii, accidente etc.)	0	-	-
utilizarea terenurilor	0	-	-
alte aspecte de mediu	0	-	-

Tabelul se completează cu note de la -3 la +3, în drept cu fiecare categorie de impact, pentru fiecare opțiune analizată, unde variația între -3 și -1 reprezintă impacturi negative (costuri), iar variația între 1 și 3 – impacturi pozitive (beneficii) pentru categoriile de impact analizate. Nota 0 reprezintă lipsa impacturilor. Valoarea acordată corespunde cu intensitatea impactului (1 – minor, 2 – mediu, 3 – major) față de situația din opțiunea „a nu face nimic”, în comparație cu situația din alte opțiuni și alte categorii de impact. Impacturile identificate prin acest tabel se descriu pe larg, cu argumentarea punctajului acordat, inclusiv prin date cuantificate, în compartimentul 4 din Formular, lit. b¹) și, după caz, b²), privind analiza impacturilor opțiunilor.

Anexe

Conceptul proiectului de lege